Ч. 260 (11.227).   Львів, неділя 20. листопада 1927.   Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem.   Рік XLV.

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

Редакція і адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

Передплата: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

Ціна одного примірника 20 сот.

В обороні права нації на рідну школу.

Після всесвітної війни і визвольного зриву українського народу — боротьба за долю нації йде далі. Тільки замісць боротьби на кулі й багнети йде не менше завзята і в наслідках преважна боротьба культрна, боротьба за душу молодого покоління. — Річ природна, в першу чергу йде боротьба за школу. Бо в чиїх руках школа, в того руках і ключ до майбутнього нації.

За вісім літ приналежности західно-українських земель до Польщі стратили українці кругло 3.000 українських шкіл, які спольонізовано чи зутраквізовано.

Ми мусимо всі ті школи відзискати! Нашим обовязком є подбати, щоби всюди по містах і селах повстали українські школи з українським учительством, де тільки є законом приписане число українських дітей. Шкільний закон з 31. липня 1924. дає змогу домагатися того. Використаймож цей закон!

Тому в кождому повіті мусить повстати рухливий повітовий комітет для наладнання й переведення шкільного плебісциту. В кожній громаді (місті, місточку й селі) повстануть місцеві комітети, які подбають про своєчасне внесення шкільних деклярацій. Кожда свідома громада подбає, щоби шкільні деклярації внесли також менше свідомі сусідні села. Шкільні деклярації вносити по змозі негайно на руки шкільних повіт. інспекторів (за посвідкою чи поручено почтою), а найдалі до 31. грудня 1927.

Поучення (брошурка В. Целевича п. з. „Про нові шкільні закони" — ціна 50 сот.) і шкільні деклярації (по 3 сотики від штуки) висилає на бажання в усякій скількости книгарня „Рідної Школи" у Львові, вул. Руська ч. 3.

Всяких інформацій уділяє Правна Оборона при „Рідній Школі" у Львові, Ринок ч. 10, куди слід слати повідомлення з місць і повітів про склад плебісцитових комітетів, про кожночасний стан плебісцитової акції та її успіхи, а зокрема своєчасно про перепони, щоби був час поробити у компетентних чинників відповідні заходи для їх усунення.

До цеї великої збірної і в наслідках преважної праці закликаємо всіх Громадян (-нок) без огляду на професійну, партійну чи религійну приналежність, бож доля дитини є для всякого дорога. Зі завзяттям, незломною волею і вірою в перемогу ставаймо в лави борців за нашу слушну справу. Нехай не найдеться між нами байдужих і недбалих!

Памятаймо, що закони писані для тих, котрі вміють постояти за своє право і його вповні використати.

Ми-ж народ живий, молодий, — що хоче жити і буде жити!

У Львові, дня 18-го листопада 1927.

За Головну Управу „Рідної Школи":

Ілля Кокорудз вр. голова.   *Михайло Струтинський вр.* секретар.

Варшавські методи.

Львів, 19. листопада 1927.

У Варшаві стався факт, який мусить викликати велике обурення у кожної людини з розвиненим й утвердженим правним почуттям. На вулицях польської столиці від часу до часу відбуваються оргії бандитизму на політичному підкладі. Не є це явище зовсім відірване, наскрізь випадкове, тільки явище, що закроює на систему політичної боротьби, що погрожує перемінитися в хронічну суспільну недугу, яка пошестною зморою придавлює громадянство.

Останній факт політичного бандитизму в свойому ланцюговому продовженні доторкає особи пос. Ґрінбавма, відомого прінціпового сіоністичного діяча на терені Конгресівки. Коли пос. Ґрінбавм в ночі у вівторок (15. ц. м.) вертав до дому з засідання Жидівської Національної Ради, біля дому, в якому він живе, приступили до нього три осібники, з яких один запитав його, з ким має честь зустрітися. Не вижидаючи відповіди, а впевнившись щодо особи, на яку дожидали ці людці, почали вони палицями періщити безборонного пос. Ґрінбавма. Реакція нападеного проявилися криком. На крик надбігли прохожі, що змусило напастників до втечі. Зявився і сторож публичної безпеки, поліцай ч. 324, але цей спокійно відмовився від якоїнебудь інтервенції, подаючи пос. Ґрінбавмові своє число.

Так представляється голий факт. Годилось би тепер коротко зупинитися над тлом нічного нападу на вулицях Варшави. Та попереду треба додати, що напастники не мали жидівських фізіономій, значить: це не були внутрішні жидівські порахунки.

Пос. Ґрінбавм відомий як організатор бльоку нац. меншостей у виборах 1922 р. Ідейним ініціятором того блоку був німецький посол у законодатному соймі, а теперішній сенатор Гавсбах; пос. Ґрінбавм був технічним виконавцем того бльоку. З того приводу на особі пос. Ґрінбавма скупчилася вся ненависть тих польських чинників, які спрепарували таку виборчу ординацію, щоби якнайменша кількість представників непольських народів найшлася в польських законодатних установах. Пос. Ґрінбавм в значній мірі перекреслив пляни і рахунки всіх ворогів „горожан другої кляси".

Справа виборчого бльоку непольських народів стає тепер знову актуальною і то як не всіх, то щонайменше розсіяних народів, себ-то справжніх національних меншостей. Бо тільки у спільному виборчому фронті, тільки зединенням усіх своїх сил, тільки скупченням усіх партій і ґруп біля одної виборчої лісти — можуть нац. меншости обминути ті западні, в які втягає їх виборча ординація, колиб кожна національна ґрупа йшла до виборів окремо. Думку віднови, а навіть поширення виборчого бльоку нац. меншостей знову висунув пос. Ґрінбавм. Ясно, що це не видвигає його на становище *persona grata* у всіх тих, які на розвалі й розпорошенности поодиноких національних і соціяльних ґруп будують свою велич.

В польському житті від довшого часу все помітнішою стає тенденція розкладу політичних партій. Як більшовики пропагували і спомагали всякі „розслоєнія" на соціяльному підкладі, так тут домінуючим явищем є розклад на політичній базі. Можна навіть дозволити собі на твердження, що на території сучасної Польщі перехрещуються ці обі тенденції, назвім їх: більшовицькою і фашистівською. Обі ці тенденції ведуть до скупчення влади в одних руках, до диктатури. Зовсім ясно, що кожний, який в той чи інший спосіб протиставиться зазначеним тенденціям, є їх ворогом.

Одночасно в польському житті від довшого часу помічається специфічні методи політичної боротьби, а радше методи розправи з політичними противниками. Є це метода фізичного насильства над одиницями. Правда, не є це виключно польська особливість. В країнах захитаної політичної і суспільної рівноваги такі прийоми були на денному порядку. Не тільки Болгарію, Югославію, Еспанію, чи інше Мехіко характеризують подібні прийоми і засоби боротьби, але навіть Німеччина від часу до часу сколихується актами терору, як у часі пучів і вбивства Ратенау-а, так і тепер у боротьбі між поодинокими піввійськовими організаціями. Однак те, що діється в інших країнах, має признаки явної боротьби, а в Польщі розпаношується тип не боротьби, лише засідки ізза вугла, тип конспіративного нападу. Є це спадщина по Росії, спадщина найгірша і найважча. А центром таких прийомів „боротьби" — Варшава — столиця відродженої Польщі. Тому з повним правом доводиться називати ці сумні і вбивчі методи — варшавськими методами.

Як уже зазначено, є це методи найгірші і найстрашніші, бо вони підривають віру в правовість і законність, захитують основами правопорядку. Кожний державний лад, навіть в добі переворотів і потрясень, аж тоді може претендувати на назву якогонебудь ладу, коли він охороняє і зберігає дві основні вартости: життя і майно громадян і в першу чергу життя. Де того немає, там немає ладу, а де немає ладу, там усе кінець кінців ставиться під знак запиту.

А саме життя і здоровля людей, і то визначних, передових, в останніх часах усе більше виставлене на небезпеку. Є це дуже нездорова і небезпечна проява, яка в льогічному розвитку неминуче звернеться проти винахідчиків і виконавців оцих метод політичної „боротьби".

В даному випадку якнайрішучіше осуджуючи прояви політичного бандитизму, прояви, що погрожують перейти в правильну систему, дозволимо собі ствердити, що напад на пос. Ґрінбавма осягне якраз противну мету, як того сподівалися його спричинники і виконавці. Коли на шляху до створення виборчого бльоку всіх непольських народів зустрічалося важкі й непереможні трудноші, то напад на пос. Ґрінбавма може в значній мірі причинитися до їх усунення. Бо акти політичного бандитизму загрожують всім в однаковій мірі. Обєднання всіх непольських народів може бути протестом проти подібних прийомів політичної „боротьби" і нагляднім засвідченням їх осуду.

Проблема села в комуністів.

Селянство СРСР в освітленні комуністичної опозиції.

Нема сумніву, що з введенням у життя нової економічної політики в СРСР і по страшних елементарних катастрофах недородів та голоду почало там село приходити поволі до себе. Що більше, в ньому стала відразу помітною диференціяція на досить нечисельну правда спершу, але за те економічно сильну ґрупу заможніх (відомих у комуністичній термінольогії під назвою кулаків, куркулів або глитаїв) і більшу числом незаможніх, економічно незабезпечених і непродуктивних господарств. З ходом часу і подій обставини дещо змінилися. Бо до найсильніших економічно селянських господарств прийшли ще, вправді не такі сильні як попередні, але економічно самовистарчальні господарства, що ставали такими завдяки дорібкові при обставинах нової економічної політики, а за ними щойно стояли цілком бідняцькі, несамостійні та непродуктивні господарства. З часом ті останні почали самоліквідуватись таким чином, що свої земельні наділи віднаймали богатішим господарствам. Віднаймивши свою землю її власники або йшли за роботою до міста або поступали на наємну працю зновже до заможніших господарів.

Про такий процес у радянському селі писали ми нераз. А тепер можна це тільки ще раз підкреслити на основі тих матеріялів і цифр, якими оперувала опозиція Троцького і Зіновєва проти політики Сталінової більшости. В опозиціонерів довідуємося, що бідняцьку землю, наприклад, піднаймають не куркулі, а такі господарі, що мають не більше 6-ти десятин. Піднаймають її дуже радо тому, що таким чином доробляються і стають економічно сильними та незалежними. Це для опозиції один з доказів, що село взагалі стає кулацьким і що це кулацтво підтримує нинішня партійна більшість під проводом Сталіна. Цілий теперішній уряд СРСР зве опозиція тому „кулацьким".

Одначе на тому аргументи опозиції не вичерпуються. Помнувши ту обставину, що біднякн віднаймають масово свою землю, опозиція стверджує, що вони крім того приневолені продавати себе і свою працю заможнішим господарям. Приноровлювання наємної праці у селянському господарстві останніми часами

в застрашаючий спосіб зростає. „Вкупі з концентрацією землехористування і засобів хліборобської продукції в руках заможніших груп села, ці останні в чимраз то зростаючих розмірах приноровлюють наємну працю". Так звучить в оригіналі дотичне твердження опозиції. Дальшим аргументом проти „кулацької" політики Сталіна вважає опозиція обставину, що 58 відсотків усіх хлібних надвижок села находиться в руках 6-ти відсотків селянських (очевидно найзаможніших) господарств. Словом село богатіє коштом власної селянської бідноти. А вона при нинішніх обставинах наражена густо-часто не тільки на безробіття, але навіть на голодову смерть. Чому? З тієї простої причини, що заможні господарства всеї часи сільської бідноти у найми приняти не можуть, місто її теж не змішує і тому вона находиться в безвихідному положенні. Очевидно, що факт такої „пролетаризації" сільської бідноти цілком не побажаний, бо це не пролетаризація а обосячування.

Чогож хоче опозиція? Вона не бажае добробуту села в такому виді, а домагається негайного ужиття відповідних засобів на те, щоби не допускати до зосереджування в руках багатших селянських господарств всего основного та оборотового капіталу хліборобства. Іншими словами домагається поновної націоналізації селянського дорібку. Далі домагаються збереження непорушности системи націоналізації землі (тепер, як відомо, земля закріплена за поодинокими господарствами), бо тільки під такою умовою влада зможе регулювати земельні відносини в краю. Опозиція твердить, що підпорою комунізму на селі може бути тільки біднота, а тому їй необхідно вернути те упривілеене становище, яке вона займала там у часи военного комунізму.

Таким чином опозиція вимагає поновного знищення відроджуючогося економічного села та хоче повести його туди, де воно найшлося з 1920 і 1921 рр., коли мало хто сіяв та орав більше над те, що йому вистарчило на прокормлення і коли міліони гектарів управної землі лежали облогом. Поминувши ці зовсім негативні домагання опозиції, всеж треба ствердити, що її твердження про наростання капіталістичних елементів у селі цілком правильне.

Польща в освітленні її міністра.

Польський Гарун аль Рашід про внутрішньо - політичні проблеми Польщі.

На сторінках віденської „Н. Фр. Прессе" зустрічаємо статейку про внутрішньо політичні відносини в Польщі, написану на основі розмови з мін. внутр. справ ген. Фел. Славой-Складковським.

Статейка дуже вбога в фактичний матеріял. Не визначається її комбінований автор (себ-то ані розмовець, ані передавець міністерської розмови) ні глибшим поглядом на справи, ні широкими перспективами. Вихідною точкою статейки є теперішній стан відносин у Польщі.

Мін. Складковський вияснює просто, може аж занадто просто, суть конфлікту між урядом і парляментом, що міститься в занадто демократичній конституції. Хоч розмовець присягається у вірности демократичній ідеї, то не може погодитися з упослідженням виконавчої влади. Але тепер уже все в порядку, від коли за згодою парляменту змінено конституцію в напрямі відложеня на найближче засідання „сумнівного внесення", через що, мовляв, усунено можливість державного перевороту. Дальше забезпечено тією зміною бюджет, наділено президента держави правом розвязувати законодатні установи та уповажнено його до законодатної діяльности на час відсутности леґіслятивного періоду.

Про нього (ґен. Складковського), мовляв, ходять поголоски, як про модерного Гарун аль Рашіда, що ніби то він переодягається за „звичайного громадянина" чи селянина і товчеться по воєвідствах і староствах, перевірюючи поведінку і видатність праці урядовців та справність урядів. Ну, правда, він любить подорожі по державі, але в залізниці, автомобілі чи літакові і то у своїм власнім мундірі. Ці подорожі багато причинилися до направи адміністрації і поведінки урядовців.

„Про положення **релігійних меншостей** — каже п. ґенерал — можу з певністю сказати, що їх жалоби значно зменшилися. В дійсности меншостева проблема є в першу чергу проблемою доброї адміністрації. З огляду на те, що ми дали **громадам і повітам широку автономію, меншости мають повне право вдержувати власні школи й явно виконувати свою релігію.** Вже не довгий час, як меншости стануть такими самими вірними і добрими горожанами Польщі, як самі поляки".

Не будемо вдаватися в полеміку з п. ґенералом на тему порушених справ. **Уважаємо** в даних умовинах таку полеміку безцільною. А проте не можемо стриматися, щоби не звернути уваги на занадто — скажім — простолінійне трактування глибоких і складних проблем. Дивує нас також, що п. генерал добачує в межах сучасної Польщі лише якісь „релігійні меншости", мабуть на зразок караїтів або татарів, коли тимчасом тут у всій гостроті стоїть **національна проблема** з гострим і різко зазначеним політичним вістрям. Справу „широкої автономії" громад і повітів та права удержувати власні школи і „явно" виконувати релігійні практики хіба не будемо порушувати, бо це — пахне просто середньовічним поглядом на світ і заносить наівністю або примітивізмом.

Перед новим господарським роком в УСРР.

(Контрольні цифри господарства Радянської України.)

В радянській пресі стрічаємо тепер надмір матеріялу про господарство та перспективи його розвитку. Ось у „Комуністі" (ч. 228) находимо докладне справоздання з засідання президії Українського Державного Пляну, присвячене обговоренню контрольних цифр народнього господарства України на 1927-28 р. На цьому засіданні був спеціяльний представник союзного центру — Кржижановський. Держплян заслухав доповідь завідуючого конюнктурного бюра Держпляну, Ривкінда, про проєкт контрольних цифр і розробив проєкт цифрових лімітів для побудування господарчих плянів і бюджету на слідуючий господарчий рік.

Ми спочатку для цікавости зреферуємо в загальних рисах проєкт контрольних цифр, а потім розгляд, як також дуже цікаві зауваження окремих членів українського Держпляну. Тут зазначимо лише, що буджет України на 1927-28 рік виказує 38 міліонів карбованців дефіциту і що покрити цей дефіцит сам харківський уряд зі своїх ресурсів, залишених в його розпорядженні Союзом, себто Москвою, не може.

Як звичайно у більшовиків на першому пляні все стоїть промисловість. Загальний темп зросту продукції центральної і місцевої трестованої промисловости наступнього року Держплян визначає в 19,7 прц. Продуктивність праці наступного року по підрахункам Держпляну зросте на 9,5 прц. Зріст заробітної плати Держплян намічає в 6,3 прц. по всій трестованій промисловости, а зріст робочої сили в цій промисловости на 6,2 прц.

Цікава диспропорція в цифрах щодо капітальних вкладів у промисловість республіканську й місцеву, якою заряджує український уряд, і промисловість союзну, якою заряджує Московщина. Капітальні вклади в республиканську промисловість Держплян визначає в 45,5 міл. карб., в тому числі 5,5 міл. карб. на житлове будівництво. Капітальні вклади в місцеву промисловість установлено в розмірі 10,9 міл. карб. і на нове будівництво 1,7 міл. карб. Зате вартість капітальних робіт наступного року по союзній промисловости України на думку Держпляну досягне 281 міл. карб., в тому числі для Донвугілля — 101 міл. карб., Південсталі — 92 карб., Південмаштресту — 15 міл. карб., Південнорудному тресту — 18 міл. карб. і Цукротресту — 30 міл карб.

Як звичайно у більшовиків, так і тепер, Держплян

„вважає за потрібне наступного року підсилити раціоналізацію виробництва і підвищити якість продукції, а також звернути належну увагу на асортимент товарів, враховуючи потреби ринку".

З цього ми бачимо, що справа з раціоналізацією й якістю продукції, як стояла, так і стоїть але, а вже зовсім нонсенсом, можливим лише за панування „ленінського" соціялізму є, справа з виробом товарів, яких ринок зовсім не потрібує.

„В галузі фінансового господарства промисловости Держплян намічає **поруч санування промисловости** низку заходів, щоби правильно використовувати всі наявні ресурси промисловости і встановлювати сувору фінансову дисципліну".

З цього бачимо, що при всій „пляновости" соціялістичної більшовицької господарки треба всеж таки спеціяльних заходів, щоби правильно використовувати засоби промисловости. А справа фінансової недбалости й марнотравства, річ і без того занадто звичайна у більшовиків, щоби варто було над цим ще спеціяльно спинятися. Далеко важнішим є ствердження факту, що вся українська промисловість є хора й що її треба санувати.

Переходимо до цифр про сільське господарство України. Капітальні вклади в сільське господарство України Держплян установлює в 47,9 міл. карб., в тому числі 21 міл. на землевпорядження та меліорацію і 2,8 міл. карб. на постачання тракторів. Тут вражає справді мізерна сума, вставлена на колись улюблену справу більшовиків, справу якнайшвидшої „машинізації" сільського господарства. Видно, що ця справа, після всяких невдач, обридла вже їм і вони кинули

ВОЛОДИМИР РИНЯВЕЦЬ, свящ.-емерит. 3)

Щавниця й околиця.

(Спомини 73-літнього)

(Докінчення.)

До характеристики населення Щавниці й околиці. — Горівка — нещастя народу. — Як ішла мадяризація по другому боці Карпат. — Сумні приклади. — Під владою „брата славянина".

Я сказав уже вище, що нарід в околицях Щавниці не такий темний, а до того доволі дотепний. Ось доказ: Гості зі Щавниці часто в будні дні приїздили до Явірок на прогульки, а в неділю приїздили часом і до церкви на богослуження, щоби побачити нашу церкву й послухати нашої відправи. Були це по найбільшій части інтеліґенти з Познанщини, які не мали нагоди бачити в себе ані церкви, ані почути нашого богослуження. Одного разу приїхало до Явірок на Службу Божу кілька осіб зі Щавниці. По Службі Божій стояли люди перед церквою. До одної групи людей приходить панок, що вийшов з церкви і каже: „Ładna cerkiew i nabożeństwo nie jest szyzmatyckie!" Явірчанин удає дурного і питається: „A co to są, proszę pana szyzmatycy?" Панок з великим зачудуванням питається: „A wy nie wiecie? Szyzmatycy niewierzą w Matkę Boską!" А мій явірчанин каже: „Czy wierzą, ja nie wiem, wiem tylko, że oni mają post do Matki Boskiej". Панок мов зимною водою змитий відійшов. Не говорив цей явірчанин як прихильник православія — про православя там мови тоді не було. Він тільки вдав дурного й темного, щоб опісля панка зблямувати.

Згадав я, що там нарід дуже любить горівку. Алеж то всюди горівка — нещастя, не тільки нашого народу, але й польського, як це пізнав я між мазурами коло Лонука-Нового Санча в дорозі до Тарнова, до Бохні; а найбільшим нещастям є вона для гірського населення. Про щавничан давніше говорили: Щавничани до зими пропивають зарібок від купелевих гостей, а в зимі і на весну пють на кредит на конто гостей.

Подав я коротку характеристику нашого народу в тих селах як їх краян. Скаже хто, що це було давно, а тепер мусіло там неодно змінитись, як усюди змінилося. Давно не був я в Явірках, але був у мене в рр. 1922 і 1923 чоловік з Біловоди. Випитав я його, як там тепер є, і довідався, що там дуже мало що змінилося. Найбільша зміна зайшла в рільному господарстві. В богатьох місцях, де перше орав плуг, тепер росте ялівець. Здалосяб до цеї короткої характеристики додати щось більше, але боюся, щоби при цьому не вийшло і щось негарного, а я не хочу нічого негарного про своїх краян писати.

Тепер спинюся на справі мадяризації нашої інтеліґенції і нашого народу на б. Угорщині взагалі.

Автор допису в „Ділі" наводить слова о. Зеленого зі Шляхтової про одного священика по другому боці Карпат: „Говорить проповіди по словацьки, в хаті говорить по мадярськи, лиш відправляє по нашому". Мадяризація нашої інтеліґенції і народу поступала на б. Угорщині шаленим кроком. Будучи ще питомцем, був я з бл. п. своїм шваґром Йосифом Мохнацьким на Угорщині в селі Липник (не так дуже далеко від Шляхтової) в тамошнього священика о. Ганата на обіді. До обіду засіли ми оба, о. Ганат з жінкою, їх малі [illegible] діти і незамужня ще молодша сестра п. Ганатової. О. Ганат з жінкою були нашими патріотами. Бесіда при столі велася по українськи. До бесіди сестра п. Ганатової ані словом не мішалася. [illegible] собі, може глухоніма?! [illegible] і кажу: „Прошу". Не відповідає нічого, сидить мов мумія. Кажу в той час: „Nech se pa[illegible]!". Вона знова нічого не обзивається. Щойно, як я сказав вона усміхнулася і сказала щось по мадярськи. Чи це була подяка для мене, чи може сказала, що вона того не їсть, того знова я не розумів, бо крім одного слова „тешек" (прошу), більше ні одного слова по мадярськи не розумію... Ось виявилося: Ганатова — наша патріотка, а її молодша сестра — вже мадярка.

Або інший образ. Вже як священик їхав я раз до до місточка Зборова на Угорщині. Їхав я через Бехерів, чисто українське село. Було пополудні. Діти виходили зі школи. Бачили мене, священика, і поздоровляли мене, але не інакше, як тільки по мадярськи. Погадав я собі: Чиж тут духовенство ніякого впливу не має на школу?

Раз знову був я в місті Бардьові зі своїм тіточним братом бл. п. Степаном Хиляком. Був тоді ярмарковий день у Бардьові. По полагодженні наших справ пішли ми на обід до реставрації. Були там дві кімнати. В першій не було нікого крім нас двох. У другій було около 7 наших гр.-кат. священиків з жінками. Велася між ними голосна розмова, але виключно по мадярськи. Ні одного нашого слова не було чути! Тепер

й, як кинули вже багато інших, не менше важних справ.

Наступного року намічено згідно з пляном впроваджувати 3,2 міл. гектарів, і в першу чергу в прикордонній смузі, в особливо посушливих районах, а також в районах цукроварень і Дніпрельстану. Поряд із землевпорядженням намічено розселити 40.000 дворів і переселити за межі України до 27.000 дворів. На південь України намічено переселити коло 3.000 дворів. Роботи в галузі меліорації згідно з пляном мають значно поширити особливо в аграрно-перенаселених районах.

Розмір капітальних вкладів у торговельне будівництво Держплян намітив у сумі 17,9 міл. карб., в тому числі на збудування елєваторів 10,1 міл. карб. і на збудування холодників, бетонних фабрик та ін. — 7,8 міл. карб. Крім того в обігові кошти державних і кооперативних організацій наступного року намічено асигнувати 4,5 міл. карб.

Дуже цікавим є зауваження докладчика українського Держпляну Ривкінда, що заготовлювання хліба у звязку з останніми даними про врожай на Україні можна буде збільшити.

„Проте — каже він — **програму заготівель можна буде успішно виконати лише за умови додаткового завозу на Україну промислових товарів широкого вжитку**".

Це значить, що українське селянство за гроші не хоче давати більшовикам збіжа або що вони грошей на заплату хліба не мають. Як бачимо, ситуація на Україні з селянством стала така напружена, що навіть ультральояльні хусити з українського Держпляну, видресовані й насаджені туди лише на те, щоби сліпо виконувати накази московського центру, починають кричати й погрозливо заявляють — „не одержите — мовляв — збіжа доти, доки не дасьте потрібного українському селянинові промислового товару". Про це свідчить також дальша заява Ривкінда:

„Стан ринку промислових товарів наступного року буде трохи напружений. **Взагалі в звязку з браком промислових товарів, що виявився цього року, Держплян уважає за потрібне домагатися підвищення частки України в загальних ресурсах промтоварів С. Р. С. Р.**"

Нарешті, щодо республиканського бюджету, то видаткова частина його має бути встановлена в сумі 266,8 міл. карб., в тому числі на фінансування народнього господарства 56,5 міл. карб. Прибуткову частину бюджету Держплян установлює в розмірі 228,8 міл. карб., в тому числі 57,8 прц. неподаткових прибутків. Дефіцит в сумі 38 міл. карб. на думку Держпляну, мусить бути покритий коштом відрахувань від стемплевих оплат і спеціяльних асигнувань зі союзного бюджету.

Як бачимо, загальна картина народнього господарства України в будучому 1927—28 році на основі даних докладчика Держпляну Ривкінда, виходить невесела. Промисловість хора й не знати, чи вдасться перевести її санацію, бюджет виказує великий (25 прц.) дефіцит і не знати, чи Московщина, загарбавши всі економічні ресурси України, змилосердиться покрити його. Селяни не дають збіжа своїй „робітничо-селянській владі" навіть за гроші або грошей цих влада не має. Треба промислових товарів, а чи дасть їх Московщина, що ними розпоряджається, теж невідомо. „Треба домагатися", — каже Ривкінд.

Так, — треба домагатися, — кажемо й ми. Але домагатися мало. Треба змагати до того, щоби основно був змінений державний лад, що робить з такої багатої країни, як Україна, якусь жебрачку.

Слідуючим разом подамо критичні замітки до проєкту Держпляну інших його членів.

щойно розяснилося мені в голові, чому в Бехерові шкільні діти поздоровляли мене по мадярськи, а не своєю рідною мовою.

Треба знати, що будапештенський уряд уживав усіх можливих заходів для можливо скорого змадяризування нашого народу. Правительство давало прим. що-року пряшівському гр.-кат. епископові 100.000 ринських до роздачі між його священиків. Сталося раз, що один деканат ухвалив одноголосно на деканальнім соборчику переписуватися з консисторією (прошу уважати: з консисторією, а не зі світськими властями!) по українськи. Правительство знов прислало 100.000 ринських епископові до роздачі, але з тим застереженням, щоб той деканат не дістав з цих грошей ані сотика. Знов-же священикам, що їхали до Америки, правительство виплачувало їх пенсію, хоча вони мали в Америці гарне удержання від своїх вірних. Виплачувало пенсію, щоб їх усіх зєднати собі для своїх мадяризаційних цілей. Бо мадяри вірили, що з хвилею змадяризування нашого духовенства — змадяризується і наш нарід.

Хоча найшлися священики, що не хотіли піддатися мадяризації, як прим. о. Ганат з Липника, о. Ганат з Камюнки і ще дехто, хоча найшовся і цілий деканат, котрий в одноголосній ухвалі про переписку в рідній мові хотів зберегти бодай окрушинку національного достоїнства, — але, на жаль, більша частина духовенства зовсім змадяризувалася. І ще тепер, як видно з допису в „Ділі" ч. 200, священики мадярського духа вже на нинішній Чехословаччині не перевелися. А деякі наші священики сталися такими мадярськими патріотами, що навіть проповіди до народу говорили в мадярській мові, хоч нарід по мадярськи не розумів ні слова! Не дивота, що діти в чисто українському селі Бехерові витали мене в мадярській мові, а не в нашій рідній. Про те, що наша світська інтелігенція була там в цілости змадяризована, знаємо всі.

Мадяризація на б. Угорщині поступала незвичайно скоро. В рр. 1874, 1875 і 1876 був я кілька разів у місті Любовня. Всюди: чи в склепі, чи в ремісника, чи в ресторані, розмовився я в нашій мові. А в р. 1907 не розмовився я вже в Любовні інакше, тільки по мадярськи або на миги. Який жаль, що цей бідний, добрий нарід і тепер переживає страшне денаціоналізаційне лихоліття — під владою брата-славянина!

Цеолів. п. Челз кінець вересня 1927.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ВИБ. КАМПАНІЇ.

Варшава, 18. листопада 1927.

Вчора і нині радили у виборчих справах такі групи: Центр. Вик. Комітет ППС, нац. меншости, німецький парлям. клюб. На завтра скликано наради нач. ради „Пяста". Ідуть теж наради табору консерватистів, який приготовляє вже подрібний плян виб. акції. В своїх кабінетах радить група правиці ЗЛН. Преса правиці подає, що концепцію створення санаційних бльоків, а саме консервативного, травневого табору і селянського вже занинено. Зате правлячі кола стараються позискати поодинокі партії, висуваючи рівночасно особи кандидатів, яких уряд хотів би бачити в будучім соймі. На чолі тих ліст стоятимуть поодинокі міністри. І так кандидатура марш. Пілсудського займатиме перше місце у виборчих лістах Варшави, Кракова і Вильна, а друге місце буде займати кандидатура кн. Здз. Любомірського у Варшаві, в Кракові знову котрогось із професорів університету, консерватистів. Віцепрем. Бартель буде кандидувати у Львові на першому місці. Мін. Морачевський у Любліні і Стрию, мін. Ромоцький на Гор. Шлеську і Поморі, мін. Юркевич у Лодзі, мін. Медзінський у Бересті і Седльцах, а мін. Незабитовський у Познані.

КОМУНІКАТ ПРО НАРАДИ НАЦ. МЕНШОСТЕЙ.

Варшава, 18. листопада 1927.

Після двохденних нарад представників нац. меншостей, які йшли у Варшаві, оголошено такий офіціяльний комунікат: Дня 17. і 18. листопада ц. р. ішли наради представників нац. меншостей, а саме білорусів, литовців, німців, українців і жидів у справах звязаних із надходячими виборами. Обговорювано принципіяльні основи порозуміння. Основи ці і спірні справи, які виринули, вимагають ще ухвал відповідних інстанцій поодиноких національностей.

ЙОФФЕ ПОПОВНИВ САМОВБИВСТВО.

Париж, 18. листопада 1927.

З Москви прийшла вістка, що більшовицький дипльомат, творець берестейського мира, Адольф Йоффе поповнив самовбивство. Йоффе брав участь також у заключенні ризького договору. Подробиць про причини самовбивства ще нема. Як відомо в консеквенції боротьби опозиції з уоядами Сталіна, Рикова і Бухаріна не лише Троцький і Зінов'єв, але й інші більшовицькі політики попали в неласку. Про Йоффе не було тепер вістей у виказі „неблагонадьожних". Зате були вісти, що Йоффе є в психічній депресії. Йоффе родився 1883 р. у Симферополі.

СНІГ НА ВЕЗУВІЮ.

Рим, 18. листопада 1927.

Над Кальтіпіетті обірвалася хмара. Нижче положені части стоять під водою. В цілій півд. Італії, на Сицилії і в Неаполі великий холод. Везувій вкритий свіжною габою.

УРАГАН В АМЕРИЦІ.

Льондон, 18. листопада 1927.

З Ню-Йорку подають: Сильний ураган, який навістив околицю Вашінгтону, збурив богато домів. На однім лише передмісті столиці є ушкоджених 200 домів, 20 людей було тяжко ранених. Шкоди перевищають міліон долярів. Ратункову акцію утруднювала злива, спричинена хмаролом.

РЕВІЗІЇ У ЛЬВОВІ.

Львів, 19. листопада 1927.

В пятницю рано поліція переводила ревізії у членів львівського союзу галерців. У скарбника союзу забрано бухг. книгу, у члена управи Гвайда записки Нар. Сторожи з 1924. Ревізію переведено теж в закл. друкарні, якої керовником є арештований у Варшаві презес львівського союзу галерців Вол. Евстахевич.

Гроші.

Долар 8·87 і пів—8·88, Банк Польський платив за золото: рубель 4·58, нім. марка 2·12, австр. кор. 1·80, одиниця лат. унії 1·72, долар 8·91, англ. фунт 43·37, турец. фунт 39·16, сканд. кор. 2·38, голянд. гульд. 3·58, дукати 20·38.

За сріблo: долар 8·84—8·85, англ. фунт 43·26 і пів, швайц. франк 171·15, франц. франк 34·87, бельг. франк 24·75, ліри 48·32, голенд. гуль. 356·66, чеські кор. 26·29 і пів. шведські кор. 238·79, данські кор. 237·92, норв. кор. 235·28, гданські гульд. 172·60, австр. шилінг 125·16, нім. марка 211·43.

За девізи: долар 8·85, Новий Иорк 8·83 Льондон 43·35 і пів, Брукселя 24·80, Медіолян 48·42, Амстердам 359·38, Осльо 235·75, Відень 125·41, Берлін 211·85.

Церква Успення Пр. Д. М. у Львові.

(З приводу її відновлення.)

Завтра в неділю 20. ц. м. у старій Успенській (Волоській) церкві, що все була гордістю українського міщанства міста Львова, велике свято: митр. Шептицький поблагословить її з приводу основного її відновлення і відслужить у ній в год. 8.30 Службу Божу, а потім в год. 10-ій рано відправить у ній торжественну соборну Сл. Божу ген. вікарій о. А. Бачинський. Церква, що від травня ц. р. була замкнена наслідком переводжених у ній робіт, із завтрішнім днем відчинить знову свої хороми для всіх вірних.

Останній раз відновлювано церкву Успення Пр. Д. М. ще в 1856 р., отже перед 70-ти роками. Тоді справлено між ін. невідповідну проповідницю і два великі бічні престоли, куплені, здається, в костелі Домініканів, що зовсім не підходило до стилю нашого обряду. Як сумно виглядала ця прегарна церква до-недавна, знає кожний львовянин. Тому добре сталося, що Ставропигійський Інститут, власник цієї церкви, приступив до основної її реконструкції.

До відновлення церкви прийшло після довгих приготувань. Відбулися м. ін. і два [illegible] Шептицького, великого знавця церковного будівництва, в якому брали участь члени виділу Ставропигійського Інституту, фахові знавці-експерти, представники духовенства й ін. Нелегку справу віднови цієї церкви взяв на себе інж. Олександер Пежанський і, треба признати, вивязався з принятого на себе зобовязання якнайкраще, на повне вдоволення всіх заінтересованих чинників.

Хто прийде тепер до відновленої святині, то її просто не пізнає. Вся вона нині внутрі справлена і вибілена, а більша її стін і склепіння, заправлена на легко жовтаву барву, робить дуже миле, естетичне враження. Для ока це незвичайно потягаюче. Всі камінні части обдерто з вапну, те саме зроблено із чотирма колюмнами, що підтримують склепіння. Аж тепер слідно, що всі вони з чистого, твердого, прегарного каменя, помимо ще лише обставину, що вигляд їх набрав зовсім природних рис. Понатим відбито в грубезнім мурі ще одно вікно до подвіря, на слідком чого в церкві тепер ясно і приємно. Давню долівку в церкві зірвано і тепер ціла вона виложена майстерно чорними й білими плитами як найкраща шахівниця. Більша

часть коштів віднови, що винесли до 60.000 зол., ужито саме на вставлення нової довівки (білі плити — з карарійського мармору, чорні — з бельгійського граніту).

При теперішній реконструкції усунено і невідповідну проповідницю й оба бічні престоли, бо все те не годилося зі стилем нашого обряду і нашої церкви. Залишено тільки один головний престіл. Крім того віднолено цілу стіну за престолом (старі ікони). Особливо гарно виглядають образки (20) Христових страстей. Образ Божої Матери за престолом віднобила з великим смаком і зрозумінням п-ні Музикова, учениця пок. Пешанського, що, як відомо, був знаменитим знавцем іконного малярства. Зачуваємо, що Ставр. Інститут задумує дати до церкви і першу часть Іконостасу з мармору, а пізніше запрестольна стіна з деревляними прикрасами (стовпи, ангелики і т. д.) буде теж з мармору.

Таким чином церква Успення Пр. Д. М., чудова памятка старого будівництва й один з найцінніших памятників у Львові взагалі — тепер після віднови найкраща церква в столиці краю. *І. П.*

НОВИНКИ.

— **Посвячення нової читальні „Просвіти“** на Сигнівці, у новопридбанім власнім домі відбудеться в неділю, дня 20. листопада, в год. 10.30 передполуднем. Можна надіятися, що українське громадянство Львова і периферій візьме численну участь у цьому святі, щоби поділитись радістю з нагоди нового осередка культурної праці. Для інформації львівських громадян подаємо до відома, що на Сигнівку (Бранштетерівку) можна їхати електричним трамваєм до городецької рогачки, а звідтам чверть години ходу просто гостинцем.

— **Сумне явище.** Нечисленні глядачі, що прийшли поглянути на виставу прегарної песи Вільдганса в нашому театрі, були немило вражені одним інцидентом. Після 8-ої години, коли скінчився в будинку „Муз. Інституту“ курс танців для „молодшої“ братії себто паничів студентського віку, кільканайцять розбавлених молодців силоміць вдерлось на галерію, перевернувши портієра, який зважився попрохати їх показати білети. Дирекція театру була настільки чемна, що не хотіла вжити супроти цих паничиків, які вчаться на танцях „добрих манер“ їхніх засобів.

— **Зголошуйте заразливі недуги.** Міський фізикат пригадує громадянству, що кожний має обовязок зголошувати заразливі недуги під загрозою гривни та арешту.

— **Львівська хроніка.** 100 урядовців працює у Львові над списками осіб, що мають право голосувати. — Державний комісар заявив, що чутки про аванси в магістраті безпідставні; навпаки: він хоче зменшити штаб магістратських урядовців. — Знову 22-літня жінка хотіла отруїтись; причина — нещасливе кохання. — Після гостинних виступів у Відні, Празі та в інших менших столицях, приїхав до Львова штукар від чужих кишень Пуадровський, який так незручно тягнув портфель у трамваю, що його зловили за його зручну руку. Панич у футрі, лакерах і шовкових скарпитках був уже 12 разів караний. — Цьогож дня піймали ще кілька злодіїв. — У додатку Львів мав 2 пожежі.

— **Збіговище через помилку.** Перед манастиром сестер Серпанек у Львові було збуджене збіговище. Юрба жидів хотіла спасати увязнену там дівчину, доньку купця Промісa, яка щезла ще весною безслідно. Серед темних жидів досі панує пересуд, що христіянські черниці поривають жидівські дівчата в манастир, де їх насильно охрещують. Родину Промісів повідомив хтось, що бачив їх доньку у вікні згаданого манастиря. Справа пішла в суд і представники суду при великім збіговищі мали відобрати увязнену дівчинку. Але виявилось, що згадана дівчинка лише здалека подібна до згубленої Промісівної.

— **Померли**: марокканський султан Мулай, що панував від 1912 р.; він перевів там цілу низку реформ. — Проф. унів. у Гейдельбергу відомий криміналіст Лілієнталь, у 74 р. життя. — Полковник Ян Собєський, нащадок великого короля, помер у Льос Анджельос. Попав туди після ріжних пригод. Підчас американської громадянської війни був він тайним агентом президента Лінкольна. Пізніше вступив на службу мексик. президента Хуареза. Підчас війни з цісарем Максиміліяном Собєський був комендантом військ, які розстріляли цісаря. Згодом мексиканці хотіли розстріляти і Собєського, але він спасся дуже романтично. За ним вставилась гарна донька мексиканського генерала, взята Собєським у полон; вона переїхала сотки миль до головної воєнної кватири, де виєднала йому помилування за давніші його заслуги для Мексика.

— **Рекорди.** Віцепремієр Бартель, проф. політехніки здав іспит на... шофера. — Америк. інжинір Белянка зробив новий проєкт самолітака, який зможе держатись у воздусі без перерви 72 години.— Рекорд скромности при найближчих виборах до сойму здобуде партія, яка в останнім числі „Ради“ поставила свою кандидатуру такими словами: „Ініціятиву до передвиборчих порозумінь повинна дати така партія, яка не має причини боятися нападів з якоїнебудь сторони. Такою саме партією є Українська Партія Праці“. Іншими словами: партія, якої ніхто не буде поборювати, бо ніхто її не боїться. — Америк. корабель „Саратога“ переданий до вжитку воздухоплавства; він у силі помістити 83 літаків і 1800 осіб. — Молода англійка С. Мекдонельд видрапалася на найвищий шпиль в Африці Кіліманджаро. Ця гора має 6010 метрів. — У Лізбоні арештували одного дня всіх шкільних директорів у місті, які збентежені гарматними вистрілами, розпустили дітей додому. Директори цього неспокійного міста були певні, що це знову вибухла революція. А це була привітальна сальва в пристані.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні** повідомляють нас, що дня 18. п. м. мав відчит д-р Д. Олянчин: „Матеріяли до української історії з тайного державного пруського архиву в Берліні. Роки 1648-8“.

— **Науковий Еміграційний Інститут.** Комісар уряду на місто Варшаву затвердив дня 12-го вересня 1927 р. статут Наукового Еміграційного Інституту в Варшаві. Головою Інституту є проф. д-р Ст. Ґломбінський, а секретарем проф. д-р Г. Залецький. Органом Інституту є „Квартальнік“. Ціллю Інституту є діяльність в напрямі наукових дослідів польських еміграційних і кольонізаційних питань.

— **Як помер ґенерал Ґомез.** Америк. преса передає подробиці смертної кари ґен. Ґомеза, голови мексиканських повстанців. Ґомеза зрадили його „прихильники“, вказавши печеру, де він скривався, у Веракруз. Його з четою відвезли в Точельо перед воєнний суд. Суд тягнувся недовго. Його і двох офіцирів засудили на розстріл. Ґомез заявив, що прохає розстріляти його в місті Мексико. Ґен. Ескабадо відмовив. „То перешліть у столицю мого трупа“, прохав Ґомез. Жовнірі, що мали його розстріляти, були сильно схвильовані; найстарший із них офіцир, служив колись під командою Ґомеза. Ґомез віддав йому на памятку свій годинник, хустину на шию і золоту монету. Трупи розстріляних відвезли на другий день у Мексик і там їх хоронили. Цьогож ранку уряд розстріляв ще одного ґенерала, одного полковника і одного майора. Урядовець, що був при смерти Ґомеза, сказав, що він і його приятелі вмерли як герої. Ґомез прохав дозволу написати ще 3 листи: до жінки, матері і до д-ра Хіменеса, лікаря в таборі повстанців. Хіменеса полонили війська Ґомеза силоміць, проти його волі, тому, що повстанці не мали в таборі віодного лікаря. Ґомез перед розстрілом сказав: „До побачення, панове! Я вибачаю зрадникам!“ Із штабу повстанців не піймали досі тільки одного провідника ґен. Меліна.

— **Клопоти Райнгардта в Америці.** Геніяльний німецький режисер Райнгардт приїхав до Ню-Йорку з метою виставити там кілька пес. Зараз при висадці ждала на нього несподіванка. Йому доручили скаргу з претенсією на відшкодування в сумі міліон дол. за те, що він не додержав якоїсь умови з американським підприємцем. Райнгардт заявив, що вперше в житті чує прізвище позиваючого і всю історію описану в скарзі. Є це для нього увертура при підготовці вистави Шекспіра, на якого американці йдуть дивитись тільки тоді, коли афіші заповідають, що... сам автор буде на виставі. Райнгардт має більшу трему перед своїми виставами як перед процесом, бо не знає краще претенсій своєї публики як претенсій свого невідомого позовника.

— **Священик винахідником.** Священик із Горішнього Шлеська Йосиф Шухи, що виконує обовязки ректора в стейті Ню-Джерзі, у Петр Амбой, зробив дуже важний винахід. Є це апарат, який у силі стримати поїзд у найбільшім розгоні навіть тоді, коли машиніст не доглядне остерігаючих сигналів. Поїзд затримується без потрясень. Винахід здобув уже 17 патентів.

— **Відень із мешканевою крізою.** Віденський рішив вибудувати у найближчім часі 6000 нових мешкань у великих домах і малих родинних віллях. Буджет на цю будову призначений у сумі 76,250.000 шіл. Таким робом у 1929 р. мешканева кріза у Відні буде розвязана.

— **Контрабанда дорогоцінностей.** Ню-йорська поліція арештувала 5 мущин і одну жінку, учасників міжнародньої ватаги контрабандистів від дорогоцінних каменів. Американська поліція втратила більш року енергії, працюючи у контакті з франц., англійською та голяндською поліцією. Першого зловили електротехніка пароплава „Ляпляндія“ Лемота, який у каблуках черевиків мав сховані дорогоцінности на 100.000 дол. Його спільники мали їх разом на міліон дол. і все це перевозили в Америку без мита.

— **Подвійний злочин.** Поліція одного містечка в Югославії була схвильована цими днями одною сензаційною телеграмою. Мешканець міста добродій Альбрехт що виїхав до Відня, прохав телеграфічного розяснення від поліції: яке це подвійне вбивство трапилось на вул. Матея ч. 10 його міста. У цьому домі жив саме пан Альбрехт. Місцева поліція нічого не чувала про ніякий злочин. Звідкиж знав про це пан Альбрехт у Відні? Щож виявилось? На вул. Матея ч. 10 ждала на свого мужа надаремне пані Альбрехтова, яка писала до нього листи у Відень, а він не хотів вертатись. Щоби його примусити до повороту, дотепна жінка вислала йому телеграму з чужим підписом, що дома довершено страшного подвійного вбивства. Муж перелякався, але замісць вернутись волів зателеграфувати до рідної поліції. Погадав може: коли є трупи, то прийду запізно. А діставши відповідь, що трупів нема, лишився надалі у Відні. Адже жінка, що так ошукує чоловіка, повинна бути покарана!

— **Світова всячина.** Президент Мексику видав сензаційний заказ: носити зброю. Зброю носить там віддавна кожний, бо інакше є непевний свого життя. — Один із найбільших америк. фабрикантів машин Мек Кормік розводиться із своєю жінкою, співачкою Ганною Вальською, кажучи, що є нею зовсім розчарований. — Ткацьку фабрику в Лодзі купила на ліцитації одна англ. фірма за 9 міл. зол. — У Празі оснували товариство, яке продаватиме людську кров для лікарських потреб. — На чердаку англ. корабля „Перемиря“, що їхав на еспанських водах вибух бунт; моряки побили офіцирів і знищили частину інвентаря. — У Франції настала велика студінь; у середній Франції упав сніг. — Найвищу відзнаку, яку дає рада радянських комісарів „червону стяжку“ дістала Кляра Цеткін і Мак Гельп.

— **Виклад д-ра Дмитра Донцова.** В неділю дня 20-го листопада ц. р. о год. 6 вечора відбудеться в салі Академічного Дому при вул. Супінського 21 виклад д-ра Дмитра Донцова п. н. „Від провінціялізму до націоналізму“. Вступ 50 сот., для студіюючої молоді 20 сот.

— **Іспит конкурсовий** парохіяльний відбудеться у Львові дня 24. і 25. листопада 1927.

— **Американізація наших підприємств.** Щоби здобути більший оборот і зменшення коштів після американської системи продає **ДЕЛЬ-КА** 10.000 пар першорядної обуви по знижених аж до 50 прц. цінах. Нема ніякого сумніву, що це є найліпша нагода заосмотритися в дешеву і дуже дешеву обуву.

Театри.

Коопер. Український Театр під дирекцією . . Стадника (вул. Шашкевича).

19-го „Зачароване коло“. *Л. Ридля.*

20-го г. 3. попол. „Маруся Богуславка“, народня песа в 5 діях. Вечером 7·45 „Король кави“, оперетка.

21-го „Княжна Цирківна“, оперетка, год. 7·30.

23-го „Дні нашого життя“, песа на 4 дії Л. Андреєва, в головній ролі з п. Кривицькою.

Початок 7·30 вечером.

Міський великий театр:

19-го 3·30 попол. „Мельник і його донька“, вечером г. 7. „Льоенґрін“.

20-го г. 3. попол. „Федора“, вечером год. 7·30 „Серед розтанцьованих суконь“.

Початок 7·30 вечером.

Міський „Театр Новосці“:

19-го „Премійована краса“.

20-го 3·30 попол. „Фіра соломи“ знижені ціни, вечером 7·30 „Найґарніша з жінок“.

Початок 7·30 вечером.

Кіна.

„Палас“: „У сьомім небі“.
„Лев“: „Велич і нужда куртизани“.
„Апольо“: „Грач у шахи“.

З театру.

„Кохання“, трагедія Антона Вільдґанса у 5 діях.

Не лякайтесь слова „траґедія“ ні цифри: „5 дій“. Дир. Й. Стадник мав повне право змінити авторське пояснення „траґедія“ на „драма“ або й „песа“, не тільки в інтересі публики, що каже перед театральною афішею, буцім-то має забагато своїх траґедій, але мав право зробити це в інтересі правди: що в цій траґедії нема ні трупів ні крови. Це високопоетична поема (ще раз не лякайтесь: писана прозою!) в честь кохання, яке в силі обновляти найчорніше минуле та найсірішу теперішність.

Так, почування, що зродило найкращі твори мистецтва, має цю дивну силу: завдяки цьому циник-обходисвіт не завагається піти за миттю найбільше принадливої спокуси і знову піде в безкрає як бурлака, але перший раз із незвідомим йому досі споминoм чистого духового переживання. Впавша дівчина, що з кохання зробила професію, найде в своїм серцю невідому їй чутливість, коли вона щиро закохається. Старих, що вважають себе молодими, це почування в силі зробити смішними, а необновлюване — воно в силі перемінити найприкладнішу пару подружа в жертву кожного настрою...

Колишній директор віденського „Бурґтеатру“ Вільдґанс дав нагоду своєю песою передумати цю відвічну проблему ще раз у новій формі, хоча й не дуже оригінальній, але справді поетичній. Наш театр добув із неї все те, на що дозволяли йому його засоби. Це не була аматорська вистава, ні біднлашна сцена з такими викидами совісти, як діри в декораціях, тощо. Навпаки: дбайлива, совісна гра інтелиґентних артистів, за яких не треба було ні на мить соромитись. П-ні **Кривицька**, як у кожній своїй ролі, чутлива, з ясними обрисами симпатичної постаті; дир. **Стадник** простудіював свою ролю і дав викінчений тип; п. **Бенцаль** мав би ще більше розмаху та свободи, якби не був привязаний до суфлера; п-і **Орлян** передала свою невдячну ролю дійсно по мистецьки; п. **Неделко** мав чудову маску і був у кожному русі переконуючий; обі пані: **Козакова** та **Істоміна** були природні, мов живі. Словом: уся вистава робила якнайкраще враження.

Слід би може сказати кілька слів і про переклад. Коли перекладчик замісць „чи ти випередив жінку у зраді?“ — каже „чи ти перешкодив жінці?“, або замісць „Ти мною пересичений“ каже „Я тобі осоружна“, — то цим зовсім змінює думку автора. А вже поезія — —

Та нащо про це все писати? Для кого? Ні літературні проблеми, ні життєві, ні поезія, ні весь наш театр не зацікавив із тисячів нашої столичної інтелиґенції бодай... 20 осіб. Саля була порожня, як голова тих, що віддавна воліють прави-

...ом і погами. В цьому самому ...у, в часі, коли на сцені йшла пре... ...лася перед порожніми кріслами на ...мпрері мала саля „Муз. Інституту" ...ом набита т. зв. сметанкою на... ...лодшого та середнього поколін... ...в поті чола вчилося... чарльстона. ...так було кому зробити оглядини ...них дьокалів, то можна було най... ...ставників другої частини нашої ...ії — теж у поті чола... А деж ...ня тисячів „решти"? Де всі ті, що ...кій нагоді кричать, що мусимо ...ти власний театр?

...а львівська інтелігенціє! Коли ...посмертну плякату, давою су... ...участь у жалібному обряді лю... ...му ти за життя не мала за устілку ...ренка. Послухай: після довгої та ...ндрівки попав у Львів випадково ...тр і тут умирає. Може би ти від... ...му краще передостанню послугу ...ла його перед смертю?!

Мих. Рудницький.

До свята книжки.

...ргінесі виставки української книжки в Станиславові.

...редакція одержала слідуючого ... „Просвіта" у м. Станиславові (Схід... ...) запросила на виставу Укра... ...книжки, що мала відбутись в пер... ...х листопаду, видавництва УСРР. ...Комісаріят Освіти УСРР, після ...офіційного запрошення, вирі... ...участь у виставі і доручив мені, ...Колегії Наркомосу та Голові ...ого Видавництва України, виїха... ...Станиславова та організувати участь ...х книжок, видаваних в УСРР.

...атами поверх чотирьох тисяч ...прибув 6-го листопада до Стани... ...де місцеве Старосто безпосеред... ...забрало експонати до себе ...гляд. Гадаючи, що перегляд буде ...ся не по змісту, а по формі, я ...ував цьому і одночасно повідо... ...через свого представника ...про те, що книжки привезені ...для вистави, що ні продаватися, ...юватися вони не будуть, що ...чення вистави їх повернеться ...до Харкова. При тому, мій пред... ...ознайомив Старосто зі змістом ...Харківського Консуляту Польщі, ...значено, що я їду до м. Стани... ...і везу зі собою на виставу літера... ...видавництв УСРР. Мій представник ...також не затримувати цієї справи. ...вистава офіційно в день мого ...вже закінчувалася і місцевий Ко... ...вистави продовжував її до 14-го ви... ...бува прибуття експонатів УСРР. ...відомо, що Комітет вживав також ...заходів щодо прискорення пе... ...експонатів в Старостві. В Ста... ...мого представника та і комітетчиків ...в тому, що, не зважаючи на ...ість в апараті Староства відповід... ...в, а також і обмеженість штату ...будуть вжиті всі заходи до ...перегляду. Після цього Ко... ...зі мною перейшов до підго... ...вистави експонатів УСРР. Одначе ...другий день, себ-то 9-го листопада, ...що справа з переглядом ...ться. Мій представник довідав... ...Старосто не переглядає, а цензу... ...експонати. Перегляд переводиться по... ...добу процензуровано лише один ...з восьми. Крім того, значну ча... ...книжок секвеструють; затримують ...Леніна і про Леніна, портрет ...секвеструють плякати з альбому ...вистави тощо. Пан ста... ...якого я завітав з візитою, сам ...мене, що він примушений пильно ...всю літературу, бо серед неї ...ься примірники, скеровані про... ...ського державного устрою. Я за... ...пана старосту, що серед привезе... ...книжок немає ні одної назви, яка бу-лаб скерована проти Польського Державного устрою і просив його прискорити справу з переглядом. Пан староста пообіцяв зробити все від нього залежне, щоби перегляд був закінчений в ранці другого дня, себто 10. листопада. Алеж 10. листопада мій представник довідався, що переглянуто лише три пакунки з восьми і то з кожного пакунку затримується кілька-сот назв всякої літератури. Темп і характер цензурування примусили мене прийти до висновку, що поява видавничої продукції УСРР. є небажаною для репрезентантів сучасного польського уряду. Алеж маючи відомости про зацікавленність широких кол громадянства м. Станиславова та його околиць прибуттям на виставу експонатів УСРР., я вирішив використати всі можливі заходи для полагодження справи і тому написав листа п. старості, в якому зазначив, що справа вистави книги УСРР. має виключно культ. значіння, що книги привезено, яко експонати, що вони призначені для вистави, не будуть ні продаватися, ні розповсюджуватися і мають бути по закінченні вистави повернуті назад до Харкова і просив п. старосту не чинити перепон культурній справі. Але ніякої відповіді від п. старости я не одержав. 10. листопада, біля 11-ої год. ночі, коли у мене в кімнаті готелю „Варшава", де я зупинився, зібралися члени Комітету Вистави — д-р Волинський, п. Кушнір та інші, з гаßласом вдерся туди полковник петлюрівської армії п. Білецький в супроводі ще якогось невідомого (як потім виявилось — російського емігранта-білогвардійця), при чому п. Білецький настирливо став домагатися, щоб йому показали того, хто приїхав з Харкова. Комітетчикам ледве вдалося випровадити Білецького та його компаньона з кімнати. Присутні при нападі комітетчики дали Білецькому характеристику відомого скандаліста. Зараз же повідомлено по телефону поліцію про напад і прошено дати охорону. Але замісць цього біля першої години ночі прийшло двоє поліцейських складати протокола про „скандал" в готелі, а охорони не дали. Ясно, що залишатись далі в таких умовинах в Станиславові булоб недоцільно і тому я примушений був відмовитися від участи у виставі і виїхати з Станиславова, про що я повідомив як Комітет вистави, так і пана старосту.

Прошу хвальну редакцію надрукувати цього листа в цілях інформації тих кол суспільства, які цікавились видавничою діяльністю УСРР.

Член Колегії Народнього Комісаріяту Освіти та голова Державного Видавництва УСРР — Войцехієвський.

Від Редакції. Все описане в наведеному листі є сумним і невідрадним явищем нашої дійсности. Дійсно приходиться жалувати, що завдяки такій, — при тому зовсім не новій для нас поведінці польської адміністративної влади українська громада Станиславова і Станиславівщини втратила нагоду познайомитися з видавничою діяльністю українських видавництв на Україні. Болючо відчув наведені в листі факти і п. Войцехівський. Ми вже привикли до того, і тому подібними подіями не переймаємося. Зате болюче відчуваємо, коли ще яркіші випадки з укр. книжкою або з укр. виданнями зах.-українських земель та їх цензуруванням мають місце на Україні. Щоби не бути голословними наведемо такий факт: Львівська „Просвіта" вислала до кількох харківських видавництв для обміну найновіші свої видання: Калєндар на 1928 рік; Чайковського: „Не було виходу" і популярно-науковий журнал „Життя і Знання" (очевидно по одному примірн.). Радянсько-українська цензура повернула всі посилки назад з таким вимовним написом: „Retour commis non admis l'Administration de l'Administration des ouvrages de presse jraveant une partie au contenu" (По українськи це звучить: „Звертається я: недопущене. Заборона пресової Управи дотично одної частини того, що находиться в середині"). Отже навіть для обміну не допускає цензура радянської влади української книжки на Україну.

З нових книжок.

(Богдан Лепкий: „*Сотниківна*", історична картина з часів Виговського. Львів 1927. В-во „Червона Калина" ст. 184.)

Богдан Лепкий між третім і четвертим томом свого „Мазепи", чи точніше: підчас писання їх, хотів для розваги, власної та читачів, написати коротеньку, легку повість. Може на те, щоби доказати тим читачам, які не люблять довгих історичних повістей, що він розписався не тому, що не вміє писати коротко.

„Сотниківна" це мабуть перша в нас історична повість, яка не втомить найбільше нервового читача зайвим матеріялом: ні широким історичним тлом, ні довгою характеристикою осіб, ні епізодами, ні навіть описами природи. Вся історія зведена в ній до мінімальних меж, мов у новелі. Хто порівнає наші дотеперішні історичні повісти із „Сотниківною" мусить ствердити, що ні одна з них не має такої легкости та свободи. Кілька рис вистачає, щоби змалювати постать дієвих осіб; дві-три події вистачають, щоби довкола них повести акцію: одна сцена вистачає, щоби познайомитись із героєм. Глави повісти минають швидко, мов у фільмі; стиль простий, безпосередній, як в оповідача, що не потребує нічого видумувати ні глибоко призадумуватись.

„Сотниківна" — ідеальна повість для того широкого загалу, який нарікає на українську літературу, що вона лягає важким тягарем на душу читача, пригадуючи йому найбільші національні болі та найчорніші сторінки наших історичних змагань. У ній змальований нелегкий історичний мент. Який історичний повістяр у силі обійтись без боїв, трагедій і важких переживань? А проте над усією сумною картиною бувальщини, з якої одна сторінка намальована ще раз Б. Лепким усміхається ясне, погідне небо. Від першої хвилини почуваєте, що разом із постатю Олесі вливається нове бадьоре життя, яке перемагає всі труднощі. Є в повісти і справжній, нешуканий гумор. Пригода старої діви тітки Магдалень варта щирого сміху!

З усіх історичних повістей, які маємо „Сотниківна" найде якнайбільшу скількість читачів ріжними своїми прикметами. Вона й писана з цією похвальною думкою, щоби заспокоїти щораз більшу потребу легкої лектури для нашої молоді, що любується в романтичних пригодах, для пів-інтелігентних верств суспільности, в яких прокинулось зрозуміння для нашої історичної бувальщини і для всіх тих, що найрадше беруть книжку до рук як середник на похмурі думки та нудьгу. Не-один із наших письменників уважав своїм обовязком заповнити цю прогалину нашої літератури, та ніодин не вмів цього зробити з такою легкістю як Богдан Лепкий, що вміє писати просто і безпосередно, немов би оповідав за столом.

(м. р.)

Поминальне Богослуження
в річницю смерти за спокій душі
бл. п. Епископа Йосифа Боцяна
еп. луцького, львівського суфрагана, бувшого ректора Духовної Семинарії, члена основника-дійсного члена практичної богословської секції і пр. відправиться дня 24. листопада 1927 в год. 7·45 рано в церкві Духовної Семинарії при вул. Коперника ч. 36, на яке всіх вірних запрошує:

Ректорат Дух. Семинарії і Рада Бог. Наук. Товариства.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар нового Українського Театру під дир. Н. Карабиневича:

Підволочиська: 20. XI. Шумі Маріца
Тернопіль: 21. XI. Шумі Маріца.
Зборів: 22. XI. Вихрест.
23. XI. Вій.
24. XI. Запорожець за Дунаєм.

До театру заангажовано артистку Вп. Сорокову. Орхестра театру побільшена до 8 осіб під управою дириґента п. Саваняя. — Режисер театру п. Сорока готує до постанов: „Катерину", „Аскольдову Могилу", „Гейшу" і „Пісні в Лицях". 3-6

В неділю дня 20. листопада 1927 відбудеться великий Сокільський Вечір з танцями для членів і запрошених ними гостей. Вступ виключно за поіменними запрошеннями. По запрошення належить зголошуватися в домівці С.-Б. вул. Руська 20 в суботу від год. 9—20. — *Старшина С.-Б.* 932 7-2

Товариство „Українська Бесіда" улаштовує дня 19. ц. м. для своїх П. Т. Членів Чайний Вечір з танцями і просить о численну участь. Ріжномалітна програма. Добірний буфет, знаменита музика. Початок точно 9 год. 941 1—1

Заходом Жіночого Кружка „Рідної Школи" ім. Ганни Барвінок відбудеться в неділю (20-го) о 6-ій годині вечером в домівці при вул. Мохнацького 12 І поверх відчит Д-ра О. Макарушки: „Як живеться нашим Братам на Радянській Україні" — враження з поїздки до Києва. Вступ за добровільними датками на „Рідну Школу". 947 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ДИВАНИ, хідники, портієри **фіранки**, меблеві матерії по фабричних цінах **ВАЯК** площа Марійська 5. І поверх. 911 4-20

ПОШУКУЮ дівчини тільки з провінції, інтелігентної, сироти лагідної вдачі до науки в коріннім склепі. Зголошення особисто Львів, вул. Кохановського ч. 130 склеп. 928 2-2

НАЙСТАРШИЙ у краю звісний склад Годинників і Біжутерії Ю. Домбровський насл. **Ю. Домбровський — П. Розважевський** поручає свій богатий вибір по конкуренційних цінах Львів, Академічна 2. (Готель Жоржа). Догідні умови. Власні робітні. 110 15-?

ПРИЙМУ солісітатора, котрий буде вести адміністрацію філії „Просвіти" в Мельниці. Д-р Шуровський адвокат, Мельниця. 934 2-3

ПОКІЙ умебльований з фортепяном, віддам в піднаєм. Яримович, Голомба 11а/І. від год. 2—3. 931 2-2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Івана Зельтенрайха**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 38-?

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Всевишній покликав до себе нашого Мужа-Батька бл. п. Ілярія Чапельського. В тім тяжкім горю не лишили нас самих найгарніщі люди нашого громадянства, яким оцим почуваємося до вдячного обовязку зложити найщиршу подяку. В першій мірі складаємо щиру подяку Їх Ексц. Митр. Андр. Шептицькому за відправлення панахиди над домовиною Покійного. Впр. Мітратам о. А. Базюкови, о. Т. Войнаровському, пралатови о. А. Пясецькому. Крилошанам о. Т. Бобикевичови, о. Ів. Томовичеви, о. Ол. Ковальському, о. Д. Лопатинському. Впр. Отцям о. В. Лициняковн, о. Дзеровичови, о. Садовському, о. Евз. Бачинському, о. Горчинському, о. Ладі, о. Новосадови, о. Василеву, о. Ловчиї і пароховн Гаврищкови, які не жалували труду і прибули на похорон, щоби молитвами супроводити Покійного на вічний супочинок. Дякуємо щиро пралатови о. Л. Куницькому, през. д-ру Костеві Левицькому, проф. О. Терлецькому, адв. д-ру Мих. Волошинови і редакторови Д. Палієвому за прегарні слова виголошені над домовиною Покійного в місті і над гробом. Зокрема складаємо щиру подяку Товариствам „Просвіті", „Рідній Школі", „Українській Захоронці" і всім іншим установам, за численну участь в похоронах і зложення вінців на домовину Покійного. Членам УГА за віддання останньої прислуги свому пок. Товаришови і Товариству „Сокіл" за улаштовання похорону, а зосібна п. Альфр. Будзиновському за обняття начального проводу над удержуванням похоронного походу і Товаришам Покійного Соколам за винесення на власних раменах тлінних останків бл. п. Ілярія з дому жалоби і за почесну сторожу біля каравану. Рівнож дякуємо шкільній молоді „Рідної Школи" під проводом професорів, хорови під проводом п. радн. Г. Купчинського, рідні, знайомим та усім місцевим і замісцевим громадянам, за численну участь і звеличання сумних похоронних обрядів, як також дякуємо за численні вислови співчуття, надіслані знайомими і приятелями.

Жінка з донькою.

Ширіть наш часопис!

Загальні Збори

Т-ва Українська Захоронка у Львові відбудуться дня 6. грудня ц. р. у власній домівці при вул. Руській ч. 3. о год. 4. попол. з отсим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів. 2) Звіт виділу з діяльности, 3) Звіт контрольної комісії. 4) Вибір голови, 10 виділових і 3 заступників. 5) Вибір контрольної комісії. 6) Внески і запити. Колиби о год. 4-ій попол. не було приписаного статутом комплєту, відбудуться того самого дня і в тім самім місци о год. 5-ій попол. другі Загальні Збори з правом рішаючих ухвал без огляду на число присутних членів. Львів, дня 18. листопада 1927. За Виділ Тов-а „Українська Захоронка": *О. Гординська* голова, *Р. Рудницький* секретар. 948 1-1

ПОШУКУЮ негайно комнати з харчем або без, біля клінік. Повідомлення слати: Медик Перемишль, Шашкевича ч. 5. 942 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.